

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 324/2011-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. júla 2011 predbežne prerokoval sťažnosť J. J., S., zastúpeného Advokátskou kanceláriou K., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta Mgr. M. R., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť J. J. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. júna 2011 doručená sťažnosť J. J., S. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného Advokátskou kanceláriou K., s. r. o., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej

republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol žalobcom v konaní o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy, o určenie neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy a o nahradenie prejavu vôle vedenom Okresným súdom Veľký Krtíš (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 1 C 43/2008 proti žalovaným P. K. (ďalej len „žalovaný v 1. rade“) a PhDr. Ing. G. B. (ďalej len „žalovaný v 2. rade“, spolu aj „žalovaní“). Predmetom sporu bolo porušenie predkupného práva zo strany žalovaného v 1. rade, ktorý nehnuteľnosti špecifikované v kúpnej zmluve z 28. apríla 2006 predal žalovanému v 2. rade, pričom však *„nerespektoval predkupné právo ostatných spoluvlastníkov“*, ku ktorým patrí aj sťažovateľ. Okresný súd *„rozsudkom zo dňa 31. 07. 2008 sp. zn. 1 C 43/2008 sčasti vyhovel návrhu sťažovateľa, keď určil neplatnosť kúpnej zmluvy... a tiež určil neplatnosť odstúpenia od zmluvy... Vo zvyšku návrh sťažovateľa zamietol a žiadnemu účastníkovi nepriznal právo na náhradu trov konania.“*

Na základe odvolania podaného tak sťažovateľom, ako aj žalovanými Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 14 Co 267/2008 z 28. novembra 2008 zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 1 C 43/2008 z 31. júla 2008 *„vo výroku o určení neplatnosti kúpnej zmluvy a tiež vo výroku o určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy a to tak, že žalobu v tejto časti zamietol. Vo výroku, ktorým bol návrh sťažovateľa vo zvyšku zamietnutý odvolací súd rozsudok potvrdil a zaviazal sťažovateľa zaplatiť odporcom 1/ a 2/ náhradu trov odvolacieho konania.“*

Dovolanie sťažovateľa proti výroku rozsudku krajského súdu sp. zn. 14 Co 267/2008 z 28. novembra 2008, ktorým zmenil rozsudok okresného súdu, najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011 zamietol a vo zvyšnej časti dovolanie sťažovateľa odmietol.

Sťažovateľ v sťažnosti formuluje tieto dve kľúčové námietky:

„(i) odlišnosť právnych názorov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v namietanom rozsudku na otázku naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy a odstúpenia od zmluvy a tiež otázku účinkov dovolania sa relatívnej neplatnosti, a to v porovnaní s právnymi názormi vyjadrenými v iných rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok 4 Cdo 334/2009 zo dňa 30. 11. 2010, uznesenie 4 Cdo 136/2009 zo dňa 20. 10. 2010, rozsudok 5 Cdo 211/2009 zo dňa 31. 08. 2010), v ktorých konaniach/veciach bola prejednaná/rozhodnutá totožná problematika,

(ii) nesprávnosť (ústavná neudržateľnosť) právnych názorov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vyjadrených v namietanom rozsudku.“

Námietky sťažovateľ odôvodňuje predovšetkým takto:

«Najvyšší súd Slovenskej republiky v namietanom rozsudku dospel ku záveru, že odvolací súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré rozhodnutie súdu prvého stupňa zmenil, keď poukázal na nedostatok existencie naliehavého právneho záujmu t. j. podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky neexistuje naliehavý právny záujem sťažovateľa na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy, ani určení neplatnosti odstúpenia od zmluvy. Najvyšší súd Slovenskej republiky s poukazom na neexistenciu naliehavého právneho záujmu však len veľmi stručne, nejasne, neurčito a nezrozumiteľne formuluje/vyjadruje právny názor na otázku dovolania sa relatívnej neplatnosti kúpnej zmluvy zo strany sťažovateľa a účinky, či následky tohto dovolania sa relatívnej neplatnosti hmotnoprávneho úkonu, keď na strane 14 namietaného rozsudku uvádza: „Momentom účinného dovolania sa relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu (vyslovením relatívnej neplatnosti) nastáva stav, ako keby právny úkon nebol urobený.“. A to aj napriek základnému právu sťažovateľa na spravodlivý proces, obsahom ktorého je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Najvyšší súd Slovenskej republiky v namietanom rozsudku ďalej uvádza, že k obnoveniu právneho stavu pred porušením predkupného práva sťažovateľa uvedenou kúpnu zmluvou došlo na základe odstúpenia odporcu 2/ z 18. 04. 2008.

Odlišne od právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v namietanom rozsudku (ohľadom naliehavého právneho záujmu - § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku a účinkov dovolania sa relatívnej neplatnosti - § 140 Občianskeho zákonníka, § 40a Občianskeho zákonníka) vyjadril Najvyšší súd Slovenskej republiky svoj právny názor v iných svojich rozhodnutiach (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 334/2009 z 30. novembra 2010, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 136/2009 z 20. októbra 2010, rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo 211/2009 z 31. augusta 2010, pozn.), v ktorých ide o identickú, resp. obdobnú právnu vec.»

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie o nej takto rozhodol:

„(i) základné právo sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. Listiny základných práv a slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011 porušené bolo;

(ii) rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie;

(iii) Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 314,18 € na účet jeho právneho zástupcu K. s. r. o. vedený v..., do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom s neustrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Sťažovateľ sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011, v súvislosti s ktorým formuluje dve zásadné námietky, a sice

1. nesprávnosť (ústavná neudržateľnosť) právnych názorov najvyššieho súdu v namietanom rozsudku, a
2. odlišnosť právnych názorov najvyššieho súdu v otázke naliehavého právneho záujmu sťažovateľa na požadovanom určení neplatnosti kúpnej zmluvy a odstúpenia od kúpnej zmluvy.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Vychádzajúc zo svojho ústavného postavenia ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať skutkové závery a právne názory všeobecného súdu vyjadrené v jeho rozhodnutiach. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou

alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia jeho relevantných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

V namietanom rozsudku najvyšší súd ako dovolací súd predovšetkým uviedol:

„Navrhovateľ namietal nesprávne právne posúdenie vecí odvolacím súdom v otázke naliehavého právneho záujmu na určení neplatnosti kúpnej zmluvy a určení neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy (§ 80 písm. c/ O. s. p.), keď trval na tom, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení preukázal tým, že len určením neplatnosti týchto právnych úkonov môže dosiahnuť realizáciu jeho predkupného práva, aby mu odporca 1/ predal spoluvlastnícke podiely nehnuteľností, ktoré boli predmetom kúpnej zmluvy uzavretej s odporcom 2/ dňa 28. apríla 2006, a to za rovnakých podmienok v tejto zmluve uvedených.

Odvolací súd v prejednávanej veci dospel k záveru, že navrhovateľ nemôže mať naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy a určení neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, nakoľko v čase rozhodovania súdov došlo k obnoveniu právneho stavu pred porušením predkupného práva navrhovateľa kúpnu zmluvou uzavretou medzi odporcami 1/ a 2/ dňa 28. apríla 2006 a odporca 1/ je na základe dohody o vydaní nehnuteľností v príslušnom katastri nehnuteľností v súčasnosti zapísaný ako spoluvlastník podielov sporných nehnuteľností. Mal za to, že ak kataster nehnuteľností vykonal záznamom zápis práva v dôsledku ďalšej právnej zmeny a to odstúpenia od kúpnej zmluvy a dohody o vydaní vecí, potom by už právo k nehnuteľnosti podľa § 1 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov, ktoré by vzniklo neskôr rozhodnutím súdu o neplatnosti právneho úkonu – kúpnej zmluvy v dôsledku jej relatívnej neplatnosti, nemohol zapísať.

Určovacia žaloba (§ 80 písm. c/ O. s. p.) má predovšetkým preventívny charakter - jej účelom je spravidla poskytnúť ochranu právam žalobcu skôr, než dôjde k porušeniu

právneho vzťahu alebo práva [určovací žaloba preto vo všeobecnosti nie je opodstatnená tam, kde už právny vzťah alebo právo boli porušené a kde je namieste žaloba o splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O. s. p.)]. V prípade možnosti žalovať priamo splnenie povinnosti treba preto vždy považovať za neprípustnú určovací žalobu, ktorá neslúži potrebám praktického života, spornosť nerieši (neodstraňuje) a len vedie k nárastu počtu súdnych sporov. Uvedená zásada, že žalobca sa nemôže žalobou úspešne domáhať určenia právneho vzťahu alebo práva tam, kde sa môže domáhať splnenia povinnosti podľa § 80 písm. b/ O. s. p., však neplatí vtedy, ak žalobca (napriek možnosti domáhať sa priamo splnenia povinnosti) preukáže, že má naliehavý právny záujem na určení určitého práva alebo právneho vzťahu; v takomto prípade treba jeho určovací žalobu považovať za procesné prípustnú. Právny záujem, ktorý je podmienkou prípustnosti takejto žaloby, musí byť naliehavý v tom zmysle, že žalobca v danom právnom vzťahu môže navrhovaným určením dosiahnuť odstránenie spornosti a ochranu svojich práv a oprávnených záujmov (ide najmä o prípady, v ktorých sa určením, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, vytvorí pevný základ pre právne vzťahy účastníkom sporu a predíde sa žalobe na plnenie). ...

Naliehavý právny záujem sa teda viaže na konkrétny určovací petit (to, čoho sa žalobca v konaní domáha) a súvisí s vyriešením otázky, či sa žalobou s daným určovacím petitom môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom vzťahu; záver súdu o (ne)existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu predpokladá teda posúdenie, či podaná určovací žaloba je procesné prípustným nástrojom ochrany jeho práva a či snád' spornosť neodstraňuje a len zbytočne vyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné konanie. Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení treba skúmať predovšetkým so zreteľom na cieľ sledovaný podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení, ide o samostatný a prvoradý dôvod pre zamietnutie žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovací žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení spôsobilým, alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho, aby sa zaoberal meritom veci.

Navrhovateľom podaný návrh (žalobu) o určenie neplatnosti právneho úkonu považuje súdna prax za určovací žalobu v zmysle § 80 písm. c/ O. s. p. Aj naliehavý právny

záujem navrhovateľa na určení neplatnosti právneho úkonu bolo potrebné skúmať so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu, predovšetkým ale so zreteľom na cieľ sledovaný podaním určovacej žaloby a konečný zmysel navrhovateľom navrhovaného rozhodnutia.

V danej veci otázka osvedčenia naliehavého právneho záujmu navrhovateľa úzko súvisí s problematikou predkupného práva, lebo navrhovateľ v súvislosti s preukazovaním naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení argumentoval tým, že jeho cieľom nie je navrátenie do predošlého stavu, ale dosiahnutie realizácie predkupného práva...

Podľa § 140 Občianskeho zákonníka ak sa spoluvlastnícky podiel prevádza, majú spoluvlastníci predkupné právo, ibaže ide o prevod blízkej osobe (§ 116, 117). Ak sa spoluvlastníci nedohodnú o výkone predkupného práva, majú právo vykúpiť podiel pomerne podľa veľkosti podielov.

Podľa § 40a Občianskeho zákonníka ak ide o dôvod neplatnosti právneho úkonu podľa ustanovení § 49a, 140, § 145 ods. 1, § 479, § 589, § 701 ods. 1 a § 741b ods. 2 považuje sa právny úkon za platný, pokiaľ sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti právneho úkonu nedovolá. Neplatnosti sa nemôže dovolávať ten, kto ju sám spôsobil. To isté platí, ak právny úkon nebol urobený vo forme, ktorú vyžaduje dohoda účastníkov (§ 40). Ak je právny úkon v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o cenách, je neplatný iba v rozsahu, v ktorom odporuje tomuto predpisu, ak sa ten, kto je takým úkonom dotknutý, neplatnosti dovolá.

Podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka ak sa predkupné právo porušilo, môže sa oprávnený buď od nadobúdateľa domáhať, aby mu vec ponúkol na predaj, alebo mu zostane predkupné právo zachované.

Z citovaných ustanovení vyplýva, že spoluvlastník, ktorý je oprávnený z predkupného práva (§ 140 Občianskeho zákonníka) má pri porušení povinností zo strany spoluvlastníka, ktorý je povinný z predkupného práva, na výber, či: a/ sa bude žalobou domáhať vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníka na tretiu osobu (§ 40a Občianskeho zákonníka)... b/ sa bude domáhať voči nadobúdateľovi (tretej osobe ako singulárnemu právnemu nástupcovi pôvodného podielového spoluvlastníka), aby mu nadobudnutý spoluvlastnícky podiel ponúkol na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od pôvodného podielového spoluvlastníka... c/ sa uspokojí s tým, že mu zostáva

predkupné právo, avšak už voči nadobúdateľovi. Zákon v uvedených ustanoveniach ponecháva oprávnenému spoluvlastníkovi voľbu, či vôbec, prípadne ktoré z týchto riešení zvolí.

Z hľadiska skutkového nebolo medzi účastníkmi sporné, že pri uzatváraní kúpnej zmluvy medzi odporcom 1/ a 2/ došlo k porušeniu predkupného práva v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka. Navrhovateľ ako spoluvlastník, predkupné právo ktorého bolo porušené z možností, ktoré má v takom prípade nezvolil žiadnu z vyššie na výber daných uvedených možností. Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľ sa domáhal realizácie svojho predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka v spojení s § 161 ods. 3 O. s. p.

Naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí existovať v čase rozhodovania súdu (§ 154 ods. 1 O. s. p.). V čase rozhodovania súdu prvého stupňa ako i odvolacieho súdu bol odporca 1/ vedený v katastri nehnuteľnosti Správy katastra vo V. na liste vlastníctva č. 305 ako spoluvlastník, spoluvlastnícke podiely ku ktorým previedol na odporcu 2/ kúpnu zmluvou z 28. apríla 2006 na odporcu 2/. K obnoveniu právneho stavu pred porušením predkupného práva navrhovateľa uvedenou kúpnu zmluvou došlo na základe odstúpenia žalovaného 2/ od tejto zmluvy z 18. apríla 2008. Odstúpením od zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti totiž zaniká právny titul, na základe ktorého účastník kúpnej zmluvy nadobudol vlastnícke právo a obnovuje sa pôvodný stav: odporca 1/ je teda naďalej spoluvlastníkom spoluvlastníckych podielov nehnuteľností prevádzaných kúpnu zmluvou z 28. apríla 2006.“

Vychádzajúc z uvedeného stavu najvyšší súd ako dovolací súd uviedol, že „považuje za správny právny záver odvolacieho súdu, že navrhovateľ nemôže mať v tomto konkrétnom prípade naliehavý právny záujem na určení neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi odporcami 1/ a 2/ dňa 28. apríla 2006 ako i určení neplatnosti odstúpenia odporcu 2/ od tejto kúpnej zmluvy zo 18. apríla 2008. Daná určovacia žaloba nie je prípustným prostriedkom ochrany vlastníckeho práva, keďže podľa jeho vyjadrení v priebehu konania ako i v dovolaní, nie je jeho cieľom (nesleduje) navrátenie do predošlého stavu... ale konečným zmyslom navrhovaného rozhodnutia, ktorým bude vyslovená neplatnosť kúpnej zmluvy a neplatnosť odstúpenia odporcu 2/ od kúpnej zmluvy, je dosiahnuť taký právny stav, aby sa on stal spoluvlastníkom spoluvlastníckych podielov odporcu 1/ k

nehnutelnostiam, ktoré na základe zmluvy zo 28. apríla 2006 previedol na odporcu 2/. Tým, že sa obnovil právny stav, ktorý existoval vo vlastníckych vzťahoch medzi navrhovateľom a odporcom 1/, aký bol pred uzavretím kúpnej zmluvy medzi odporcom 1/ a 2/ z 28. apríla 2006, (pôvodné) právne postavenie spoluvlastníkov zostalo nezmenené a vzájomné predkupné právo im zostalo zachované (obdobne judikoval Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach 5 Cdo 329/2009 z 25. januára 2011, 3 Cdo 122/2009 z 22. septembra 2009).“.

Na tomto základe dospel najvyšší súd ako dovolací súd „k záveru, že dovolaním navrhovateľa napadnutý zmeňujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu nespočíva na nesprávnom právom posúdení otázky naliehavého právneho záujmu na požadovaných určeníach neplatnosti kúpnej zmluvy a neplatnosti odstúpenia od zmluvy“.

V ďalšej časti namietaného rozsudku najvyšší súd ako dovolací súd uviedol, že „Navrhovateľ v dovolaní v kontexte dovolacej otázky v prvom rade namietal existenciu procesnej vady konania v zmysle § 241 ods.2 písm. b/ O. s. p. a ďalej domáha sa preskúmania správnosti právneho posúdenia veci v tejto dovolacím súdom pripustenej dovolacej otázky v zmysle § 241 ods.2 písm. c/ O. s. p.. Dôvodil tým, že odôvodnenie rozhodnutia je v tejto časti nepreskúmateľné z dôvodu, že odvolací súd neuvádza svoj názor k otázke relatívnej neplatnosti časti kúpnej zmluvy, protirečí si pokiaľ ide o riešenie účinkov dovolania sa relatívnej neplatnosti; mal za to, že v rozhodnutí odvolacieho súdu došlo k omylu v aplikácii práva, keď odvolací súd síce použil správny právny predpis a právnu normu (§ 40a, § 140 Občianskeho zákonníka), avšak túto právnu normu nesprávne vyložil a aplikoval. Námietku navrhovateľa týkajúcu sa nedostatočného odôvodnenia dovolaním pripustenej dovolacej otázky považuje dovolací súd za nedôvodnú. Z kontextu odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, ako odvolací súd posúdil otázku, ktorú považoval za zásadného právneho významu a pre ktorú pripustil dovolanie. Z odôvodnenia jeho rozhodnutia jednoznačne vyplýva, ako odvolací súd pripustenú dovolaciu otázku riešil a k akým záverom dospel; odôvodnenie dovolaním v tejto časti napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spĺňa parametre zákonného odôvodnenia v zmysle 157 ods. 2 O. s. p. a preto v tejto časti nemožno považovať jeho rozhodnutie za nepreskúmateľné.

Rovnako za nedôvodnú považuje dovolací súd aj námietku týkajúcu sa nesprávneho právneho posúdenia veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej súd na skutkové zistenia aplikuje právne normy a následne vyvodzuje právne závery. O nesprávnu aplikáciu právnych noriem ide vtedy, ak súd buď nepoužil správnu právnu normu alebo ak síce použil správnu právnu normu, ale jej obsah nesprávne vyložil, alebo ak zo správnych skutkových zistení vyvodil nesprávne právne závery. Zo spisu nevyplýva, že by odvolací súd na zistený skutkový stav neaplikoval správne normy, alebo, že by správne aplikované normy nesprávne interpretoval.

V posudzovanej veci súdy nižšieho stupňa vychádzali zo zistenia, že odporca I/ predtým, ako sa rozhodol svoje spoluvlastnícke podiely previesť na cudziu osobu, neponúkol podiely na nehnuteľnostiach ostatným spoluvlastníkom, teda ani navrhovateľovi, čím si nesplnil povinnosť vyplývajúcu mu z ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka.

Nepochybne ide o prípad porušenia predkupného práva, ktoré v uvedenom ustanovení je upravené ako zákonné predkupné právo, ktoré má vecnoprávny charakter. Odvolací súd použil na tento prípad správne právne normy a aj ich správne interpretoval, keď dospel k záveru, že navrhovateľ ako podielový spoluvlastník, ktorého predkupné právo bolo porušené, sa môže domáhať od nadobúdateľa (nie od povinného spoluvlastníka), aby mu vec ponúkol na predaj, alebo mu zostane predkupné právo zachované, alebo sa môže domáhať vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu. Správny a zákonu zodpovedajúci je jeho záver, že oprávnený spoluvlastník pri porušení predkupného práva nemôže sa s úspechom domáhať ochrany formou podania návrhu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode podielu a súčasne vydania rozhodnutia, ktorým sa pri kúpnej zmluve nahradí prejav vôle pôvodného spoluvlastníka. Prejav vôle subjektu právneho vzťahu je možné nahradiť súdnym rozhodnutím v zmysle § 161 ods. 3 O. s. p. len v tých prípadoch, keď to zákon výslovne umožňuje (§ 715 Občianskeho zákonníka), resp. kde povinnosť k právnemu konaniu subjektu je stanovená zákonným ustanovením alebo ako záväzková povinnosť založená iným právnym úkonom (§ 50a Občianskeho zákonníka).

Práva a povinnosti z právneho vzťahu zákonného predkupného práva v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka sa stávajú aktuálnymi (vznikajú) až okamihom, keď jeden zo spoluvlastníkov sa rozhodne svoj podiel scudziť a vykonať jeho prevod na inú než blízku osobu. Momentom účinného dovolania sa relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu

(vyslovením relatívnej neplatnosti) nastáva stav, ako keby právny úkon nebol urobený. Znamená to, že táto možnosť nápravy porušenia predkupného práva spôsobuje navrátenie vlastníckych práv do pôvodného stavu pred uzavretím relatívne neplatnej zmluvy, včítane práv a povinností vyplývajúcich z predkupného práva. Bez toho, aby sa povinný spoluvlastník z predkupného práva rozhodol znova svoj podiel scudziť, práva a povinnosti z právneho vzťahu predkupného práva nevznikajú. Chýba teda akýkoľvek zákonný predpoklad pre možnosť domáhať sa nápravy návrhom na nahradenie prejavu vôle povinného spoluvlastníka súdnym rozhodnutím v zmysle § 161 ods. 3 O. s. p.

Z uvedeného vyplýva, že v rámci, ktorý bol vymedzený nastolením otázky zásadného právneho významu, odvolací súd na daný skutkový stav v časti posudzujúcej návrh na nahradenie vyhlásenia vôle odporcu 1/ použil správny právny predpis, tento aj správne vyložil a jeho závery zodpovedajú hypotéze použitého právneho predpisu. Dovolací súd dospel vzhľadom na uvedené k záveru, že v dovolaní je neopodstatnene uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 241 ods.2 písm. c/ O. s. p.“.

Ústavný súd aj v posudzovanej veci rešpektuje svoj právny názor vyjadrený v doterajšej judikatúre, podľa ktorého jeho úlohou pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je posudzovanie právnej perfektnosti namietaného rozhodnutia všeobecného súdu z hľadiska formálnych požiadaviek vyplývajúcich zo zákonov a všeobecne záväzných právnych predpisov, a z týchto aspektov jeho „vylepšovanie“ (m. m. IV. ÚS 325/08), ale posúdenie jeho ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti.

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 299/04, II. ÚS 78/05) do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná platná a účinná právna norma (IV. ÚS 77/02). Ústavne súladný výklad zákonov týkajúcich sa

rozhodovacej činnosti súdov predstavuje neoddeliteľnú súčasť ich rozhodovacej činnosti a ako taký jedine zodpovedá základnému právu každého na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (I. ÚS 24/00).

Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, pričom pri interpretácii a aplikácii právnych predpisov vychádza zo zmyslu a účelu príslušnej právnej úpravy a dbá o to, aby prijaté riešenie bolo akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, I. ÚS 57/07, IV. ÚS 182/07). Výklad relevantných právnych noriem nemôže byť taký formalistický, aby sa ním v konečnom dôsledku nielen zmaril účel požadovanej súdnej ochrany, ale aj zabránilo v prístupe k súdnej ochrane z dôvodov, ktoré nemožno v právnom štáte v žiadnom prípade pričítať účastníkovi konania, ktorý sa tejto ochrany domáha.

Článok 2 ods. 2 ústavy obsahuje ústavné pravidlo, v rámci ktorého každý orgán verejnej moci vrátane štátnych orgánov sám (autonómne) určuje nielen to, aký druh právnej úpravy použije pri rozhodovaní, ale aj to, akým spôsobom prikróčí k jeho výkladu v súlade s princípom právneho štátu, ktorý je vyjadrený v citovanom článku ústavy. Ústavný príkaz, ktorý je obsiahnutý v čl. 2 ods. 2 ústavy, je súčasne aj ustanovením povinnosti vykladať ústavné a zákonné normy tak, aby sa tento ústavný príkaz rešpektoval v celom vymedzenom rozsahu. Uvedené ústavné pravidlo sa vzťahuje v celom rozsahu aj na ochranu základných práv a slobôd, ktorú poskytujú orgány verejnej moci v rozsahu svojich kompetencií vrátane základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa názoru ústavného súdu namietaný rozsudok najvyššieho súdu obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, pričom ústavný súd nezistil, že by jeho výklad a závery boli svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu

stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

Ústavný súd sa z obsahu napadnutého rozsudku presvedčil, že najvyšší súd sa námietkami sťažovateľa, ktoré uviedol v podanom dovolaní (a tvoria aj podstatnú časť argumentácie sťažovateľa v sťažnosti predloženej ústavnému súdu), zaoberal v rozsahu, ktorý postačuje na konštatovanie, že sťažovateľ v tomto konaní dostal odpoveď na všetky podstatné okolnosti prípadu. V tejto súvislosti už ústavný súd uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkmi konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované právo účastníka na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05).

Z ústavnoprávneho hľadiska niet dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého dovolacieho rozhodnutia, ktoré sú dostatočne odôvodnené, majú oporu vo vykonanom dokazovaní a vychádzajú z argumentácie sťažovateľa a ním v tom čase produkovaných dôkazov. Ústavný súd konštatuje, že dôvody rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 216/2009 z 25. marca 2011 sú zrozumiteľné a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných právnych noriem.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta aj to, že „Najvyšší súd založil namietaný rozsudok na odlišných právnych názoroch, než na akých sú založené jeho rozhodnutia (rozsudok 4 Cdo 334/2009 zo dňa 30. 11. 2010, uznesenie 4 Cdo 136/2009 zo dňa 20. 10. 2010, rozsudok 5 Cdo 211/2009 zo dňa 31. 08. 2010), v ktorých ide o identickú, resp. obdobnú právnu vec“, a to v súvislosti s výkladom „naliehavého právneho záujmu“ podľa § 80

písm. c) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a účinkov dovolania sa relatívnej neplatnosti podľa § 40a Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) v spojení s § 140 OZ.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd ústavne udržateľným spôsobom interpretoval § 80c OSP v spojení s § 154 ods. 1 OSP, ako aj § 40a OZ v spojení s § 140 OZ. Ústavný súd v tejto súvislosti predovšetkým odkazuje na odôvodnenie namietaného rozsudku najvyššieho súdu, podľa ktorého naliehavý právny záujem na „*určení neplatnosti právneho úkonu bolo potrebné skúmať so zreteľom na individuálne okolnosti prípadu, predovšetkým ale so zreteľom na cieľ sledovaný podaním určovacej žaloby a konečný zmysel navrhovateľom navrhovaného rozhodnutia*“, ktorým nebolo „*navrátenie do predošlého stavu, ale dosiahnutie realizácie predkupného práva tým, že súd rozsudkom nahradí prejav vôle odporcu 1/ ako predávajúceho predat' nehnuteľnosti navrhovateľovi ako kupujúcemu (ktorého predkupné právo bolo kúpnu zmluvou zavretou medzi odporcami 1/ a 2/ dňa 28. apríla 2006 porušené) za rovnakých podmienok, za akých sa uskutočnil prevod nehnuteľností kúpnu zmluvou z 28. apríla 2006, ktorej čiastočnej relatívnej neplatnosti sa ako podielový spoluvlastník dovolal*“, pričom však „*oprávnený spoluvlastník pri porušení predkupného práva sa nemôže s úspechom domáhať ochrany formou podania návrhu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode podielu a súčasne vydania rozhodnutia, ktorým sa pri kúpnej zmluve nahradí prejav vôle pôvodného spoluvlastníka*“.

Ústavný súd považoval v nadväznosti na túto námietku sťažovateľa v prvom rade za potrebné poznamenať, že mu v zásade neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05). Ústavný súd nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva. Práve plénum a kolégiá najvyššieho súdu sú oprávnené odstraňovať nejednotnosť výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov tak, aby sa chránili okrem iného aj legitímneho očakávania účastníkov

súdnych konaní. Ústavný súd však vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 188/09). Keďže ústavný súd v prípade napadnutého rozsudku najvyššieho súdu takéto nedostatky nezistil, odmietol sťažovateľovu sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Nad rámec už uvedeného ústavný súd poukazuje na to, že už obdobne, ako v tomto rozhodnutí, rozhodol aj v inej porovnateľnej veci (pozri I. ÚS 251/2011).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2011